

Oldebroek, Mheneweg Zuid 52
(Gemeente Oldebroek Gld.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Steekproefrapport 2014-02/04Z

Oldebroek, Mheneweg Zuid 52
(Gemeente Oldebroek, Gld.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek

Een onderzoek in opdracht van
Bouwkundig Tekembureau De Graaf

Steekproefrapport 2014-02/04Z definitieve versie
ISSN 1871-269X

auteur: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)

autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.3

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, 18 februari 2014

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.3 LS01).....	1
1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.3 LS02).....	2
2. Bureauonderzoek.....	4
2.1 Bronnen.....	4
2.2 Fysische geografie (KNA 3.3 LS04).....	4
2.3 Archeologie (KNA 3.3 LS04).....	6
2.4 Historische geografie (KNA 3.3 LS03).....	7
3. Archeologisch verwachtingsmodel en advies (KNA 3.3 LS05).....	8

Gebruikte bronnen

- Appendix: - Archeologische periodes
 - Archeologische kaart

Samenvatting

In verband met de geplande bouw van een woning is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Mheneweg Zuid 52 te Oldebroek, gemeente Oldebroek, provincie Gelderland. Voor de bouw is graafwerk nodig dat mogelijk een bedreiging vormt voor eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het plangebied ligt aan de voet van de Veluwe waar een dekzandvlakte ligt. Vanaf het neolithicum bevond het gebied zich aan de rand van een veenmoeras. De bodem heeft een matig dikke humeuze bovenlaag, waarschijnlijk als gevolg van pluggenbemesting. Binnen een kilometer omtrek zijn geen archeologische waarden geregistreerd. In het bedrijfspand zuidoostelijk van het plangebied was een garagebedrijf gevestigd. Het onderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van bebouwing binnen het plangebied gedurende de laatste tweehonderd jaar.

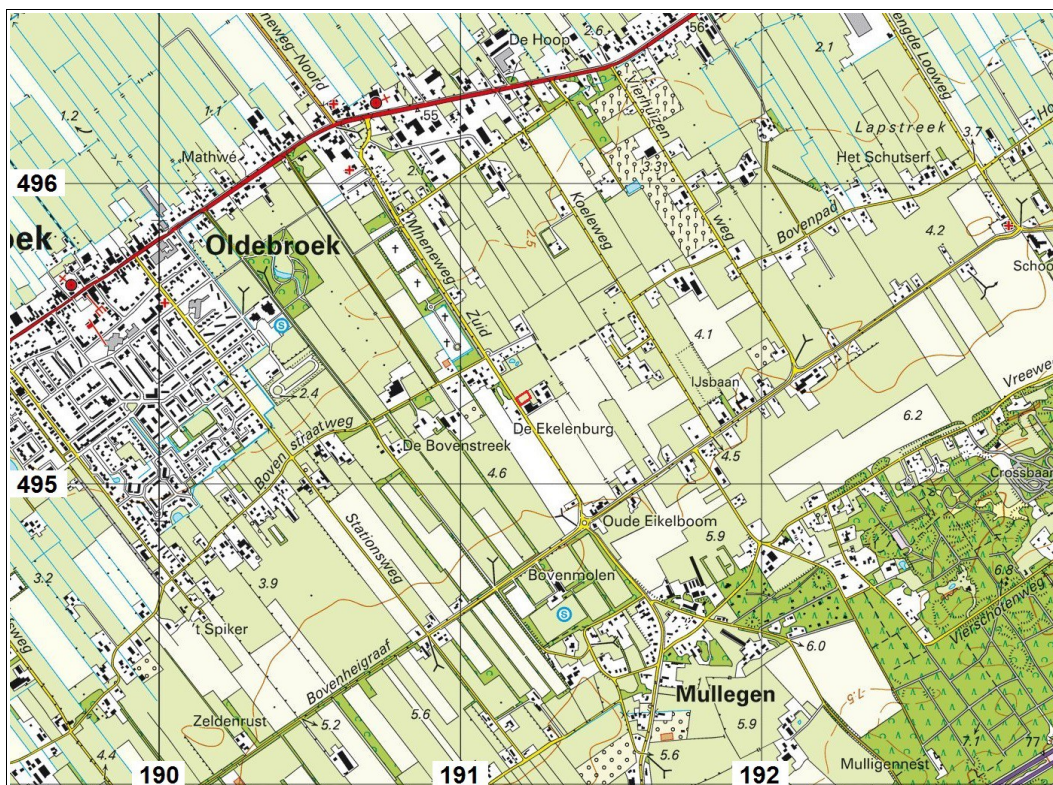
Het advies luidt om een inventariserend archeologisch veldonderzoek te laten uitvoeren door middel van zes grondboringen. Het doel van dit onderzoek is om vast te stellen wat de opbouw en gaafheid van de bodem zijn en om te zoeken naar archeologische indicatoren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.3 LS01)

In opdracht van Bouwkundig Tekembureau De Graaf, vertegenwoordigd door de heer E. de Graaf, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd aan de Mheneweg Zuid 52 te Oldebroek, gemeente Oldebroek, provincie Gelderland (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van een bedrijfswoning. Voor de bouw is graafwerk noodzakelijk waaronder de aanleg van een fundering, een kruipruimte en leidingen. Deze bodemingrepen vormen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het verkennend en karterend veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe is van de bodem bepaald wat de opbouw en gaafheid zijn en is gezocht naar archeologische indicatoren.

Figuur 1: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: uitsnede van de topografische kaart 1:25.000. Het plangebied is rood omlijnd.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.3 LS02)

Mheneweg Zuid ligt in het buitengebied op ongeveer een kilometer ten oosten van Oldebroek (zie Figuur 1). Het plangebied ligt noordwestelijk van het bedrijfspand van de Mheneweg Zuid 52. Tijdens het onderzoek lag daar een grasveld dat van de weg gescheiden werd door een heg (zie Figuur 2). Volgens informatie van het KLIC liggen er geen leidingen op het terrein.

Figuur 2: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: foto van Google Streetview. Het bedrijfspand van de Mheneweg 52 ligt rechts, de woning is gepland op het terrein achter de haag. Op de achtergrond is een huis zichtbaar aan de Mheneweg Zuid 54.

Tabel 1: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: administratieve gegevens

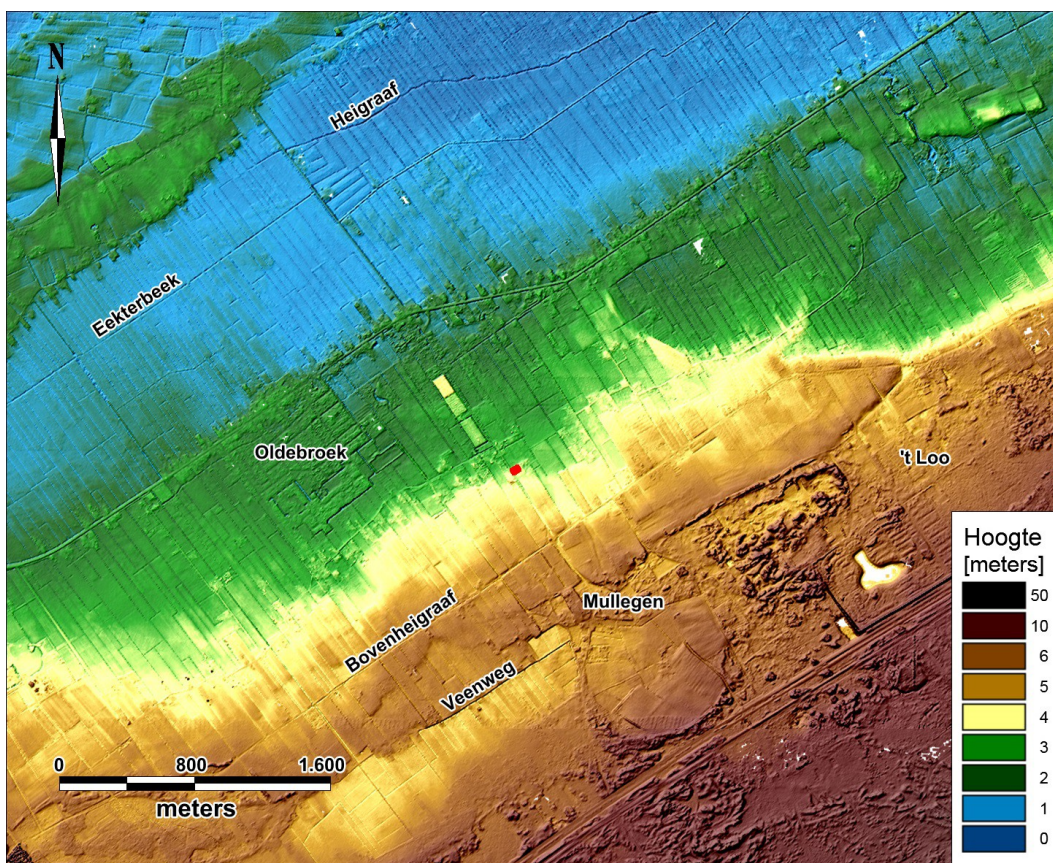
provincie:	Gelderland
gemeente:	Oldebroek
plaats:	Oldebroek
toponiem:	Mheneweg Zuid 52
bevoegd gezag:	gemeente Oldebroek, regio-archeoloog dhr. M. Wispelwey
opdrachtgever:	Bouwkundig Tekenbureau De Graaf
oppervlakte:	0,11 hectare
hoogte:	4 meter + NAP
grenscoördinaten:	noord: 191,218 / 495,307 west: 191,181 / 495,284 oost: 191,232 / 495,284 zuid: 191,196 / 495,262
kaartblad:	27B
onderzoeksmeldingsnr:	60194
uitvoeringsperiode:	februari 2014
onderzoeksdiepte:	niet van toepassing
fase onderzoek:	bureauonderzoek
status rapport:	definitief
beheer documentatie:	De Steekproef bv, E-depot RCE, Provincie Gelderland, Koninklijke Bibliotheek en DANS

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

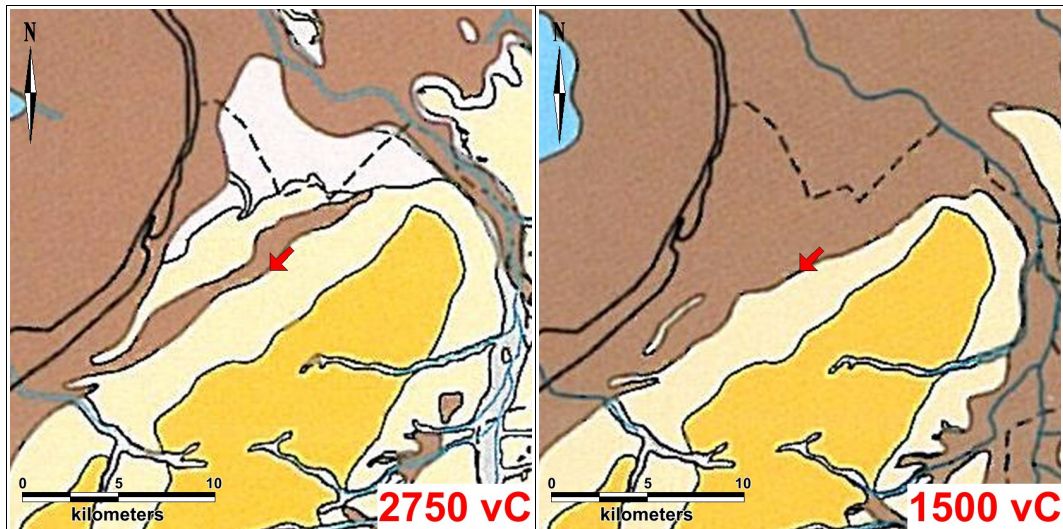
De gebruikte bronnen voor dit onderzoek zijn opgenomen aan het einde van dit rapport. Voor de paragraaf over archeologie is ARCHIS geraadpleegd. Dit is het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarmee de archeologische kaart uit de Appendix is gemaakt en waarin ook aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden. Voor de paragraaf over de historische geografie is onder meer gebruik gemaakt van watwaswaar.nl. Hierop zijn historische kaarten in te zien.

2.2 Fysische geografie (KNA 3.3 LS04)

Figuur 3: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: Hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Het plangebied is de rode stip in het midden.

Oldebroek ligt aan de voet van de noordelijke stuwwal van de Veluwe (zie Figuur 3). Op de geomorfologische kaart maakt het deel uit van een dekzandvlakte (2M13). Omstreeks 2750 vC ontwikkelde zich noordwestelijk van het plangebied een veenmoeras (zie Figuur 4). Het plangebied lag op de rand van het moeras. Het moeras groeide niet of nauwelijks verder zuidoostwaarts, waardoor deze situatie in de daaropvolgende tijd gelijk bleef. Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als een laarpodzolgrond in zwak lemig fijn zand (cHn21). Dergelijke podzolgronden hebben een matig dikke humeuze bovenlaag als gevolg van pluggenbemesting.

Figuur 4: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: uitsnedes van paleogeografische reconstructies van 2750 vC en 1500 vC uit 'De Atlas van Nederland in het Holoceen'. De betekenis van de kleuren: lichtgeel = dekzandgebied, donkergeel = stuwwallen en glaciale ruggen, donkerbruin = veengebied.

2.3 Archeologie (KNA 3.3 LS04)

Uit het plangebied en binnen een kilometer rondom het plangebied zijn geen archeologische waarden gemeld (zie Appendix Archeologische Kaart). De dichtstbij gemelde archeologische waarde is uit de kern van Oldebroek op 1,4 kilometer westelijk van het plangebied. Er zijn scherven aardewerk gevonden waaronder vijf scherven grijsbakkend gedraaid uit de late middeleeuwen B (zie Tabel 2).

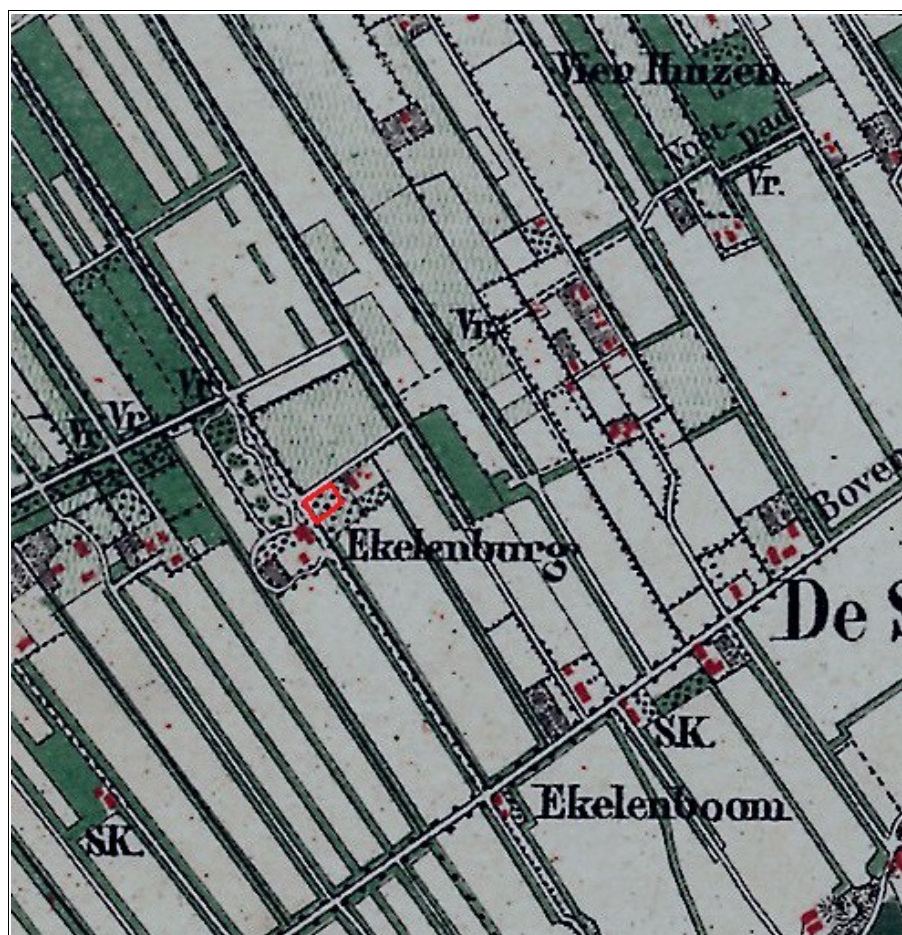
Tabel 2: Archeologische waarden in de omgeving van Oldebroek, Mheneweg Zuid 52. Voor de ligging zie Appendix Archeologische Kaart. Voor dateringen zie Appendix Archeologische Periodes.

CMA / CAA	RD-coördinaten	Datering	Omschrijving
waarnemingen			
41168	190,500 / 493,750	mesolithicum	vuurstenen werktuig
41197	190,700 / 493,400	mesolithicum	vuurstenen werktuig
400161	189,845 / 495,830	nieuwe tijd A	scherf roodbakkend geglazuurd aardewerk en een scherp onbepaalde
427917	189,830 / 495,550	middeleeuwen laat B	5 scherven grijsbakkend gedraaid aardewerk
		nieuwe tijd	5 scherven roodbakkend geglazuurd aardewerk
		onbekend	vensterglas, tegelfragment

2.4 Historische geografie (KNA 3.3 LS03)

Op kaarten uit de 19^e eeuw is ter plaatse van het plangebied een boomgaard aanwezig (zie Figuur 5). Tussen 1947 en 1956 verschijnt bebouwing ter plaatse van het tegenwoordige bedrijfspand. Op een kaart uit 1975 krijgt deze voor het eerst de contour van het tegenwoordige pand. Ter plaatse van het plangebied blijft een boomgaard tot en met een kaart van 1965. Op kaarten vanaf 1975 is er geen boomgaard meer aangegeven. Bebouwing binnen het plangebied is op historisch kaartmateriaal niet aanwezig.

In het bedrijfspand aan de Mheneweg Zuid 52 was een garagebedrijf gevestigd. Er zijn bodemverontreinigingsonderzoeken uitgevoerd door Grontmij (1996), Oranjewoud (2000) en Arcadis (2011). In het rapport van het laatste onderzoek staat dat het garagebedrijf actief was van 1960/1962 tot 1998. Aan de weg stonden brandstoffenpompen met ondergrondse tanks die in 2004 zijn verwijderd.

Figuur 5: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: uitsnede van een topografische kaart uit 1872. Het plangebied is rood omlijnd. bron: www.watwaswaar.nl.

3. Archeologisch verwachtingsmodel en advies (KNA 3.3 LS05)

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Oldebroek valt het plangebied in een zone met een hoge verwachting (zie Figuur 6). Hiervoor geldt als beleidsadvies: *'Bij ruimtelijke ontwikkelingen met een verstoringsoppervlak groter dan 100 m² en die dieper gaan dan 40 centimeter beneden maaiveld is archeologisch onderzoek verplicht. Een bouw- of aanlegvergunning is voor deze werkzaamheden nodig.'*

Figuur 6: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: uitsnede van de archeologische beleidskaart van de gemeente Oldebroek. Het plangebied is zwart omlijnd. Het ligt in een zone met een hoge archeologische verwachting (oranje).

Plangebied Mheneweg Zuid 52 ligt aan de voet van de Veluwe. Vanaf het neolithicum lag het plangebied aan de rand van een veenmoeras. In het plangebied lijkt pluggenbemesting te hebben plaats gevonden. Binnen een kilometer omtrek zijn geen archeologische waarden bekend.

Het plangebied lijkt tijdens alle archeologische periodes voldoende droog te zijn geweest voor menselijke bewoning. Een eventueel plaggendek vormt een bescherming van archeologische grondsporen tegen moderne bodemingrepen. Als er sporen aanwezig zijn, dan zal de top hiervan liggen op de overgang van het natuurlijke ongeroerde zand naar het bovenliggende cultuurdek. Van menselijke bewoning uit de steentijd kan bewerkt vuursteen en houtskool gevonden worden. Van bewoning uit latere periodes kunnen scherven aardewerk aanwezig zijn en van

middeleeuwse bewoning ook puin. Eventuele archeologische resten kunnen zijn aangetast door het gebruik van het terrein als boomgaard. Daarnaast zal het terrein waarschijnlijk ook geploegd zijn, aangezien de aanwezigheid van een plaggendek wijst op gebruik als akker.

Tabel 3: Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: specificatie archeologische verwachting.

datering:	geen periodes uitgesloten
complextype:	nederzetting, begraving
omvang:	onbekend
diepteligging:	aan het maaiveld
gaafheid en conservering:	onbekend
locatie:	onbekend
uiterlijke kenmerken:	vuursteen, aardewerk, puin
mogelijke verstoringen:	boomgaard

Het bureauonderzoek heeft geen aanleiding gevonden om af te wijken van het archeologisch beleid van de gemeente Oldebroek dat archeologisch onderzoek voorschrijft. Daarom adviseren wij om een inventariserend archeologisch veldonderzoek uit te laten voeren in de vorm van zes grondboringen. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bureau. Het doel van het onderzoek is om van de bodem de opbouw en gaafheid te bepalen. Wanneer er kans blijkt te zijn op de aanwezigheid van archeologische grondsporen, dan adviseren wij om direct over te gaan op een boor met een grote diameter. Zodoende kan worden gezocht naar archeologische indicatoren zoals bewerkt vuursteen en scherven aardewerk.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geoinformatie en ICT.

Arcadisrapport B02033.000208. Aanvullend Bodemonderzoek Mheneweg Zuid 52 Oldebroek. 13 januari 2011.

Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Archeologie Leidraad 3. J.H.A. Bosch, 7 maart 2005.

Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en Bewoning vanaf de Laatste IJstijd tot nu. P.C. Vos, J. Bazelmans, H.J.T. Weerts en M.J. van der Meulen. Amsterdam 2011.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Blad 27 West Heerde. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen, 1982.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Geomorfologische Kaart van Nederland. Schaal 1:50.000. via www.ARCHIS.nl

Kadata via www.kadaster.nl. Topografische Kaart 1:25.000 van Topografische Dienst Kadaster, Emmen 2013.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3. www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie, 9 december 2013.

Appendix

Oldebroek, Mheneweg Zuid 52

- Archeologische periodes
- Archeologische kaart

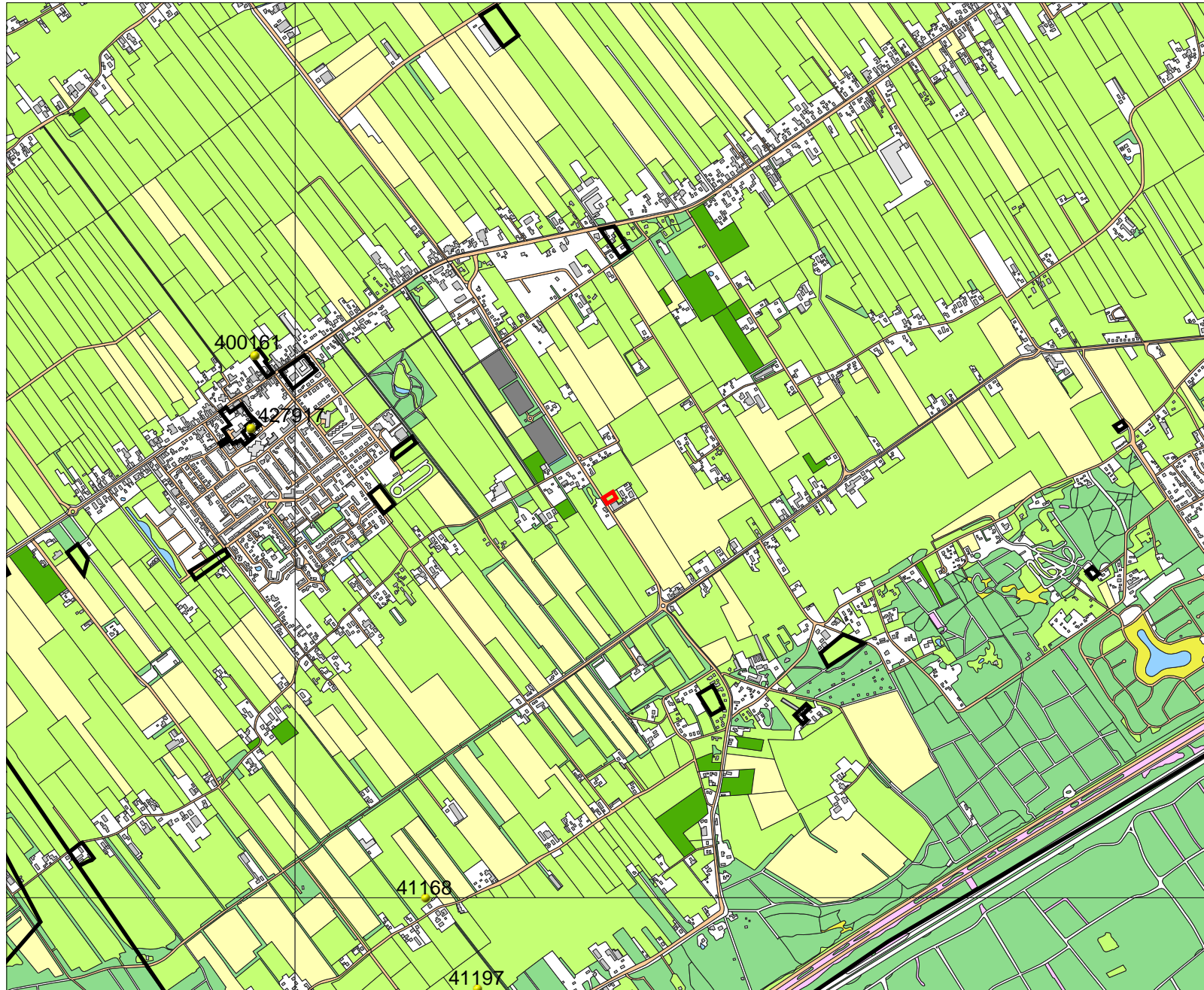
Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
brons tijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
brons tijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
brons tijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
brons tijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
brons tijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
brons tijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix Oldebroek, Mheneweg Zuid 52: Archeologische Kaart

Bekende archeologische waarden volgens ARCHIS

193537 / 497184

188894 / 493391

Legenda

- ONDERZOEKSMELDINGEN
- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- MONUMENTEN**
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)**
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik
- PLANGEBIED

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap